

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

“ 11 ” 09 2019 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Захист інтелектуальної власності

галузь знань 06 «Журналістика»
спеціальність 061 «Журналістика»
освітня програма «Реклама і зв'язки з громадськістю»
освітній рівень другий (магістрерський)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1785/19
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« 11 » 20 19 р.

2019–2020 рік

Розробник:

Галицький Ігор Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Викладач:

Галицький Ігор Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри Новохатько Л. М. Новохатько

Робочу програму погоджено із гарантом освітньо-професійної програми з реклами та зв'язків з громадськістю

_____ 2019 року

Гарант освітньо-професійної програми Новохатько Л. М. Новохатько

Робочу програму перевірено

_____ 2019 р.

Заступник директора Інституту журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи Росінська О. А. Росінська

Пролонговано

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. підпис (ПБ), «__»__ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	-
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	-
Курс	1	-
Семестр	1	-
Кількість змістових модулів з розподілом	2	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, в тому числі:	120	-
Аудиторні	32	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	80	-
Форма семестрового контролю	залік	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма з дисципліни «Захист інтелектуальної власності» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою реклами та зв'язків з громадськістю на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності «Реклама і зв'язки з громадськістю», відповідно до навчального плану денної форми навчання.

Документ визначає необхідні для студентів обсяги знань відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу представленої дисципліни, містить необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Головна мета курсу — опанування основними теоретично-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності за умов ринкової економіки, приведення законодавства з регулювання питань інтелектуальної власності у відповідність до Конституції України і міжнародних норм приватного права, новітніх вимог сучасності.

Завдання навчального курсу:

- продемонструвати еволюцію основних понять, ідей, практик у сфері інтелектуальної власності, від Нового часу до початку 21 сторіччя;

- сформувати у студентів систему науково-теоретичних знань з інтелектуальної власності,
- визначити та розкрити основні проблеми розуміння понять, категорій та інститутів інтелектуальної власності,
- сформувати розуміння напрямів розвитку і вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності за умов ринкової економіки і правової держави,
- вирішити проблеми його застосування в юридичній практиці;
- вивчити основні положення законодавства з регулювання питань інтелектуальної власності в світлі практики його застосування міжнародними організаціями та вітчизняними органами державної влади.

Виконання завдань навчальної дисципліни спрямоване на формування загальних компетентностей:

ЗК-4 Управління людьми

ЗК-5 Координація дій з іншими

ЗК-6 Комунікація

ЗК-7 Емоційний інтелект

ЗК-8 Когнітивна гнучкість

Фахові компетентності:

ФК-3 Здатність до управління комунікаційними службами реклами та зв'язків з громадськістю фірми і організації, планування і організація рекламних та PR-кампаній

ФК-4 Здатність проводити заходи щодо підвищення іміджу організації, до контролю, оцінювання ефективності та коригування стратегій, планів, кампаній і окремих заходів у сфері реклами та зв'язків з громадськістю

ФК-5 Здатність використовувати новітні положення теорії комунікації, задля обґрунтованого відбору технологій та стратегій створення й просування рекламних продуктів

ФК-6 Здатність застосовувати методи й техніки психології, соціології, менеджменту та маркетингу, для здійснення обґрунтованого відбору технологій та стратегій створення й просування рекламних продуктів

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторні					Самостійна робота
		Лекції	Семінари	Практич	Лабораторні	Модульний контроль	
Змістовий модуль I.							
Основні інститути права інтелектуальної власності. Історія розвитку права інтелектуальної власності	13	1	2				10
Міжнародні установи по охороні інтелектуальної власності	17	1	2	2			12
Модульний контрольна робота 1	4					4	
<i>Разом</i>	34	2	4	2		4	22
Змістовий модуль II							
Комерційна таємниця	18	2	2	2			12
Патенти	14		2	2			10
Авторське право	18	2		4			12
Модульний контрольна робота 2	2					2	
<i>Разом</i>	52	4	4	8		2	34
Змістовий модуль III							
Види інтелектуальної власності, близької до авторських прав	16	2		2			12

Товарні знаки	16	2		2			12
Модульний контрольна робота 3	2					2	
<i>Разом</i>	34	4		4		2	24
Всього за навчальним планом	120	10	8	14		8	80

4. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

ТЕМА 1. Основні інститути права інтелектуальної власності. Історія розвитку права інтелектуальної власності (2 год.)

Розвиток права інтелектуальної власності на національному рівні. Виникнення міжнародних стандартів і міжнародних організацій. Інтернаціоналізація права інтелектуальної власності. Дисбаланс інтересів держав, що експортують і імпортують об'єкти інтелектуальної власності

Семінарське заняття 1. Основні інститути права інтелектуальної власності. Історія розвитку права інтелектуальної власності

ТЕМА 2. Міжнародні установи по охороні інтелектуальної власності (2 год.)

Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Світова організація торгівлі (СОТ). Європейський союз. Північноамериканська асоціація вільної торгівлі. Євразійська патентна організація.

Семінарське заняття 2. Міжнародні установи по охороні інтелектуальної власності (2 год.)

Практичне заняття 1. Реклама в друкованих ЗМІ: застосування актуального досвіду XIX ст. у сучасних рекламних кампаніях (2 год.)

Модульна контрольна робота №1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ТЕМА 3. Комерційна таємниця

Моральні, економічні і політичні основи охорони комерційної таємниці. Структура міжнародних договорів, що передбачають охорону комерційної таємниці. Поняття «охорона комерційної таємниці». Строк охорони комерційної таємниці. Незаконні способи отримання комерційної таємниці конкурентами. Правомірні способи отримання комерційної таємниці конкурентами. Незалежне відкриття. Зворотний технічний аналіз. Сумлінне придбання.

Питання відносин «роботодавець – працівник» в області охорони комерційної таємниці. Права роботодавця за відсутності трудового контракту з працівником. Можливості і межі охорони комерційної таємниці в рамках відносин «роботодавець – працівник» за трудовим контрактом.

Охорона комерційної таємниці від третіх осіб. Контракти. Технічні засоби. Шифрування. Комп'ютерна безпека. Комерційна таємниця і відносини з державою.

Семінарське заняття 3-4. Комерційна таємниця (4 год.)

Практичне заняття 2. Комерційна таємниця (2 год.)

ТЕМА 4. Патенти.

Теоретичні основи патентної охорони. Міжнародні договори про патентну охорону. Паризька конвенція. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС). Договір про патентну кооперацію (РСТ). Будапештський договір. Патентна охорона на регіональному рівні. Конвенція про видачу європейських патентів. Конвенція про патенти Європейського союзу. Євразійська патентна конвенція. Африканська організація по інтелектуальній власності. Об'єкти патентування. Умови патентоспроможності. Новизна. Винахідницький рівень. Промислова застосовність. Формальні вимоги до заявки на патентування. Заява про видачу патенту. Опис винаходу. Формула винаходу. Попередня експертиза патентної заявки. Дата пріоритету. Опублікування патентних заявок. Експертиза заявки по суті. Заперечення проти заявки. Строк дії патентної охорони. Права патентовласника. Права на продукт. Права на спосіб виготовлення. Обмеження прав патентовласника. Вільне використання запатентованих об'єктів. Використання патенту без згоди патентовласника. Питання патентної охорони у відносинах між працівником і роботодавцем. Патентні ліцензії. Судові патентні спори. Судова експертиза юридичної сили патенту. Судове дослідження формули винаходу. Судові заборони і відшкодування збитків, заподіяних порушенням прав патентовласника. Адміністративні заходи боротьби з порушеннями прав патентовласника. Кримінально правова охорона прав патентовласника. Інші види патентоспроможної інтелектуальної

в

Семінарське заняття 5-6. Патенти

а ТЕМА 5. Авторське право

Теоретичні основи охорони авторських прав. Міжнародні договори про охорону авторських прав. Конвенція Берна. Всесвітня конвенція про авторське право. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності і охорона авторських прав. Договір ВОІВ про авторські права. Охорона авторських прав на регіональному рівні. Умови правової охорони творів. Вимога об'єктивної форми вираження твору. Ознака творчості. Об'єкти авторського права. Літературні і художні твори. Переклади, адаптації і обробки. Офіційні тексти юридичного характеру. Зібрання творів і антології. Мови юристів і політиків. Витвори прикладного мистецтва, промислові малюнки і зразки. Виникнення авторських прав. Заборони на формальності в конвенції Берна. Знак охорони авторського права. Необов'язковість реєстрації авторського права.

р

и

с

н

Строк охорони прав авторів. Тривалість терміну охорони. Продовження терміну охорони авторським правом до 70 років. Скорочення терміну охорони авторським правом. Відновлення авторських прав: ст. 18 конвенції Берна Питання охорони авторського права у відносинах «роботодавець – працівник». Права працедавця за відсутності трудового контракту з працівником. Обмеження свободи трудового контракту між працівником і працедавцем. Майнові права володаря авторського права. Право на відтворення. Право на переробку. Право на переклад. Право на поширення. Право прокату. Право на прилюдного виконання. Право на передачу до ефіру. Право на інші форми прилюдної передачі. Технологічні засоби. Управління правами. Обмеження майнових прав авторів. Вичерпання прав або «право першого продажу». Вільне використання. Обов'язкове оформлення дозволів на використання авторських творів (примусове ліцензування). Музичні твори. Переклади. Обмеження права на репродукцію. Невід'ємні авторські права. Немайнові права. Droit de suite, або право дотримання. Уступка прав і ліцензування. Обмеження поступок і ліцензування авторських прав. Дотримання формальностей при поступці або ліцензуванні авторських прав. Цивільно-правовий захист авторських прав. Доведення права авторства. Доведення порушення права авторства. Засоби захисту права авторства. Адміністративні санкції за порушення авторських прав шляхом імпорту піратської продукції. Кримінальна відповідальність за порушення авторських прав.

С

Модульна контрольна робота №2

м

і

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

н

а ТЕМА 6. Види інтелектуальної власності, близької до авторських прав

Руміжні права. Римська конвенція. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм. Угода про торгівельні аспекти прав інтелектуальної власності. Договір ВОІВ про виконань і фонограм. Права виконавців, що охороняються. Майнові права виконавців, виробників фонограм і мовних організацій. Запис раніше не записаного виконання. Передача до ефіру або по кабелю раніше не записаного виконання. Відтворення. Виконання. Поширення. Прокат. Технологічні засоби і управління правами. Немайнові права виконавців. Охорона авторським правом промислових зразків. Охорона топології інтегральних мікросхем. Охорона баз даних. **Семінарське заняття 1. Види інтелектуальної власності, близької до авторських прав (2 год.)**

т

т ТЕМА 7. Товарні знаки

Теорії охорони товарних знаків. Охорона прав споживача. Охорона від недобросовісної конкуренції. Міжнародна охорона товарних знаків. Паризька конвенція. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію товарних знаків. Протокол до Мадридської угоди. Договір про законодавство по товарних знаках. Ніщцька угода про міжнародну класифікацію товарів і послуг з метою реєстрації товарних знаків.

.

А

В

Угода ТРИПС. Охорона товарних знаків на регіональному рівні..

Знаки, що не підлягають реєстрації. Знаки, яким може бути відмовлено в реєстрації. Порухення прав третіх осіб. Відсутність розрізняльної здатності знаку. Дескриптивні (описові) знаки. Використання в знаку загальноприйнятих термінів. Використання найменування місця походження. Розрізняльна здатність, що набуває. Позначення, що перечать суспільній моральності і моралі. Знаки, що вводять в оману. Функціональні знаки.

Реєстрація товарних знаків і експертиза заявки. Співвідношення питань реєстрації і охорони товарних знаків. Реєстраційні формальності. Публікація, опротестовування, відміна реєстрації товарних знаків. Строк дії права на товарний знак. Питання відносин «роботодавець – працівник» у зв'язку з проблемою охорони товарного знаку. Ліцензування товарного знаку. Франчайзинг. Права власника товарного знаку. Перешкоджання іншим особам використовувати товарний знак. Заходи проти «розмивання» товарного знаку. Використання необтяженого знаку. Обмеження прав власника товарного знаку. Використання товарних знаків стосовно товару, що частково втратив свої властивості. Використання товарних знаків в рекламі порівняльного характеру Цивільно-правові засоби охорони товарних знаків. Доведення порушення права на товарний знак. Доведення «розмивання» товарного знаку. Судова заборона на використання товарного знаку. Відшкодування збитків. Заходи адміністративного характеру. Кримінально-правові заходи охорони товарних знаків. Види інтелектуальної власності, близькі до товарних знаків. Колективні знаки. Сертифікаційні знаки. Назви географічних об'єктів. Фірмові найменування. «Пассинг-оф», або видача своїх товарів за товари інших виробників. Охорона імен і зображень відомих людей. Охорона літературних образів. Використання літературних образів у виконанні реальних акторів. Майбутні права інтелектуальної власності. Ефективність правозастосування. Від авторських прав до контракту. Всесвітній патент. Товарний знак як власність. Нові форми інтелектуальної власності

Семінарське заняття 2-3. Товарні знаки (4 год.)

Практичне заняття 1. Товарні знаки (2 год.)

Модульна контрольна робота №3

5. Контроль навчальних досягнень

5.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кіл-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кіл-ть одиниць	Максимальна кіл-ть балів	Кіл-ть одиниць	Максимальна кіл-ть балів	Кіл-ть одиниць	Максимальна кіл-ть
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2		
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20		
Відвідування практичних занять	1	1	1	4	4	2	2
Робота на практичному занятті	10	1	10	4	40	2	20
Самостійна робота	5	2	10	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом:			69		128		84
Максимальна кількість балів	281						
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $281:100=2,81$ Студент набрав: 265 балів Оцінка: $265:2,81 = 94$ бали						

5.2.Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

1. Скласти проект заявки про реєстрацію ЗТП
2. Скласти проект договору про передання майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності
3. Скласти проект авторського договору
4. Скласти проект ліцензійного договору
5. Скласти проект договору про розміщення рекламних матеріалів на ТБ
6. Скласти проект договору між співавторами
7. Скласти проект договору на створення нового об'єкту інтелектуальної власності
8. Скласти проект позовної заяви до господарського суду 1-ої інстанції про припинення незаконного використання ЗТП
9. Скласти проект позовної заяви до 1-ої інстанції суду загальної юрисдикції про припинення порушення авторського права

5.3.Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Поняття права інтелектуальної власності
2. Нормативно-правові акти, що регулюють питання, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності
3. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності
4. Об'єкти права інтелектуальної власності
5. Суб'єкти права інтелектуальної власності
6. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності
7. Особисті немайнові права інтелектуальної власності
8. Майнові права інтелектуальної власності
9. Строк чинності прав інтелектуальної власності
10. Використання об'єкта права інтелектуальної власності
11. Передання майнових прав інтелектуальної власності
12. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам
13. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору
14. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений за замовленням
15. Наслідки порушення права інтелектуальної власності
16. Захист права інтелектуальної власності судом
17. Суб'єкти авторського права
18. Об'єкти авторського права
19. Охорона авторського права на частину твору
20. Об'єкти, що не охороняються
21. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства
22. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір
23. Співавторство
24. Особисті немайнові права автора

25. Майнові права автора
26. Авторське право на службові твори
27. Авторське право на аудіовізуальний твір
28. Авторське право на комп'ютерні програми
29. Авторське право на збірники та інші складені твори
30. Авторське право перекладачів і авторів інших похідних творів
31. Вільне використання твору із зазначенням імені автора
32. Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом
33. Вільне відтворення примірників твору для навчання
34. Вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм
35. Вільне відтворення творів у особистих цілях
36. Право доступу до твору образотворчого мистецтва
37. Строк дії авторського права
38. Перехід авторського права у спадщину
39. Перехід творів у суспільне надбання
40. Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права
41. Передача права на використання твору
42. Договори на право використання творів
43. Відповідальність за невиконання авторського договору
44. Майнові права виконавців
45. Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм
46. Майнові права організацій мовлення
47. Обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення
48. Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою
49. Строк дії суміжних прав
50. Порушення авторського права і суміжних прав
51. Порядок захисту авторського права і суміжних прав
52. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав
53. Порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет
54. Зобов'язання постачальників послуг хостингу щодо забезпечення захисту авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет
55. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав
56. Поняття наукового відкриття
57. Право на наукове відкриття
58. Поняття патенту.
59. Поняття промислового зразка.
60. Право на одержання патенту
61. Порядок одержання патенту

- 62.Права та обов'язки, що впливають з патенту
- 63.Припинення дії патенту та визнання його недійсним
- 64.Поняття бренду, торгової марки, знаку для товарів та послуг (ЗТП)
- 65.Умови надання правової охорони ЗТП
- 66.Суб'єкти діяльності друкованих засобів масової інформації
- 67.Право на заснування друкованого засобу масової інформації
- 68.Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації
- 69.Редакційна колегія друкованого засобу масової інформації
- 70.Журналіст редакції друкованого засобу масової інформації
- 71.Права та обов'язки журналіста редакції
- 72.Видавець друкованого засобу масової інформації
- 73.Продукція друкованого засобу масової інформації
- 74.Розповсюджувач продукції друкованого засобу масової інформації
- 75.Виробничі, майнові та фінансові відносини між суб'єктами діяльності друкованих засобів масової інформації
- 76.Право на одержання масової інформації через друковані засоби масової інформації
- 77.Запит на отримання публічної інформації
- 78.Авторські твори і листи
- 79.Спростування інформації
- 80.Дозвіл на право використання програм чи передач інших телерадіоорганізацій
- 81.Облік аудіовізуальних творів та порядок зберігання їх копій (записів)
- 82.Розповсюдження офіційних повідомлень та іншої обов'язкової інформації
- 83.Неприпустимість перекручення інформації
- 84.Право на спростування
- 85.Право на відповідь
- 86.Відшкодування моральної шкоди
- 87.Звільнення від відповідальності за поширення інформації, що не відповідає дійсності
- 88.Основні принципи інформаційних відносин
- 89.Статистична інформація
- 90.Доступ до інформації
- 91.Інформація з обмеженим доступом
- 92.Інформаційна продукція та інформаційна послуга
- 93.Заборона цензури та заборона втручання в професійну діяльність журналістів і засобів масової інформації
- 94.Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів
- 95.Акредитація журналістів, працівників засобів масової інформації
- 96.Відповідальність за порушення законодавства про інформацію
- 97.Неприпустимість зловживання правом на інформацію
- 98.Поширення суспільно необхідної інформації
- 99.Звільнення від відповідальності

100. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди

5.4. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

6. Рекомендовані джерела**7. Основні рекомендовані джерела**

- 3.1.1. Понікаров В.Д., Єрмоленко О.О., Медведєв І.А. Авторські права та інтелектуальна власність. Підручник. Х: ВД "ІНЖЕК", 2008. - 304 с.
- 3.1.2. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: "Інст. інтел. власн. і права", 2005. – 108 с.
- 3.1.3. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 336 с.
- 3.1.4. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. к.е.н. М.В. Паладія. – К.: ТОВ "Альфа-ПіК", 2004. – 56 с.
- 3.1.5. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с

Додаткові рекомендовані джерела

- 3.2.1. Крайнев П.П., Роботягова Л.І., Дятлик І.І., Патентування винаходів в Україні / За ред. П.П. Крайнева. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2000. – 340 с.
- 3.2.2. Демченко Т.С. Охорона товарних знаків. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 184 с.
- 3.2.3. Зинов В.Г. Управление интеллектуальной собственностью: Учебное пособие. – М.: Дело, 2003. – 512 с.
- 3.2.4. Цибулев П.Н. Оценка интеллектуальной собственности: Учебное пособие – К.: Ін-т інтел. собств. и права, 2005. – 196 с.
- 3.2.5. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. к.е.н. М.В. Паладія. – К.: ТОВ "Альфа-ПіК", 2004. – 56 с.
- 3.2.6. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності. - К.: Ін-ст. інт. власн. і права, 2004. - 64 с
- 3.2.7. Добриніна Г.П., Пархоменко В.Д. Патентна інформація і документація. Патентні дослідження. - К.: Ін-ст.інт. власн. і права, 2004. - 96 с
- 3.2.8. Законодавство України про інтелектуальну власність. Тематична збірка у 3-х томах: том 2. Нормативно-правові акти органів виконавчої влади України з питань інтелектуальної власності / Упорядники П.М. Цибульов, А.М. Горнісевич, С.М. Болелій. – К.: Ін-т інтел. власн. і права. – 2004. – 404 с.